

SWEDSECS DISCIPLINNÄMND

BESLUT 2023-10-09
2023:35Swedsec Licensiering AB
Licenshavaren**BESLUT**

Disciplinnämnden meddelar licenshavaren en varning.

SKÄL**Bakgrund**

Licenshavaren var vid tiden för de anmälda överträdelserna anställd som privatrådgivare hos ett anslutet företag och innehavare av licens hos Swedsec Licensiering AB (Swedsec).

Företaget har anmält att licenshavaren brutit mot företagets regler genom att inte inhämta erforderligt underlag, genom att inte dokumentera sådant underlag och genom att bevilja krediter som licenshavaren inte haft rätt att bevilja.

Med hänvisning till företagets anmälan har Swedsecs disciplinutskott överlämnat ärendet till disciplinnämnden och föreslagit att licenshavaren meddelas en varning.

Företagets anmälan

Företaget har i anmälan till Swedsec anfört i huvudsak följande.

Vid en utökad granskning avseende licenshavarens beviljade krediter för perioden juli 2022 till och med februari 2023 visade det sig föreligga stora brister i 8 av de 30 ärenden som granskas.

Ärende 1

Kreditansökan avsåg omläggning och utökning av bolån. Inkomstbedömningen i ärendet var bristfällig, kredittagarens uppgift om lön avvek med 52 procent i förhållande till kreditupplysningen. Licenshavaren har underlåtit att begära in dokumentation i form av kopia på anställningsbevis i ärendet. Därmed har licenshavaren inte följt företagets

styrdokument. Därutöver har kostnad för barnomsorg inte inkluderats i lånekalkyl. Även i detta avseende har licenshavaren inte följt företagets styrdokument.

Med korrekta uppgifter för kostnad för barnomsorg och verifierbara inkomster skulle lånekalkylen i ärendet inte gå ihop. Beslut i ärendet fattades av licenshavaren men lägsta instans i detta fall borde ha varit en högre beslutsinstans. Krediten beviljades därmed i fel instans i strid med företagets styrdokument.

Ärende 2

Kreditansökan avsåg utökning av bolån för renovering. Inkomstbedömningen i ärendet var bristfällig, kredittagarens uppgift om lön avvek med 12 procent i förhållande till kreditupplysningen. Kredittagarens privatkonto i företaget användes inte för lön eller pension. Licenshavaren har underlåtit att begära in, verifiera och dokumentera underlag beträffande inkomst i form av lönebesked, anställningsbevis eller kontoutdrag. Licenshavaren har därmed inte följt företagets styrdokument.

Kredittagaren var lantbrukare. Det fanns ingen dokumentation i ärendet om eventuellt lantbrukslån i annat finansiellt institut; sådana uppgifter framgår normalt inte av kreditupplysningen. Vidare framgick av kreditupplysningen att kredittagaren ägde ytterligare två fastigheter. För dessa fastigheter saknades driftskostnad i kalkylen. Enligt uppgift från licenshavaren hyrde kredittagarens barn den fastighet som skulle belånas och betalade driftskostnaderna för denna fastighet men dokumentation om detta saknades i ärendet. Handläggningen stred mot företagets interna styrdokument eftersom det saknades kostnader i lånekalkylen och erforderlig dokumentation i ärendet.

Därutöver har bostadskredit beviljats av licenshavaren trots att syftet med bostadskrediten inte var eget boende. Med korrekta uppgifter avseende driftskostnader och verifierbara inkomster gick lånekalkylen i ärendet inte ihop. Beslut i ärendet fattades av licenshavaren men lägsta instans i detta fall borde ha varit en högre beslutsinstans. Krediten beviljades således i fel instans i strid med företagets styrdokument.

Ärende 3

Ärendet avsåg två beviljade krediter till samma kund. Den första krediten beviljades i juli och avsåg ett lån om 280 000 kronor med säkerhet i fastighet där syftet angetts som ”reparation/ tillbyggnad”. Den andra krediten beviljades i oktober samma år och avsåg ett blacolån på 300 000 kronor med samma syfte.

I det första ärendet har fastighet som används som åretruntboende belånats. Fastigheten var klassad som fastighet med byggnadsvärde under 50 000 kr. Enligt tillgänglig information saknades avlopp, standardpoäng, byggnadsvärde och boyta. I ärendet fanns enbart en förhandsvärdering av fastigheten där det även saknades information om yta. Licenshavaren

har angett 50 kvm i systemet men det saknas information om var denna uppgift kom från. Enligt gällande styrdokument ska bostad för permanentboende bl.a. ha avlopp. Därutöver saknades erforderligt underlag i form av värdering utförd av godkänd värderare i syfte att fastställa marknadsvärde, vilket var i strid med styrdokument. Belåning har i detta fall beviljats på en fastighet som inte får pantsättas enligt styrdokument. Det saknas amorteringsplan samt dokumentation avseende utredning om framtida återbetalningsförmåga vilket är ett krav enligt styrdokumentet då kredittagaren är äldre än 55 år.

Licenshavaren har inte beaktat kostnad för CSN i kalkylen, vilket uppgick till ca 2 500 kronor per månad. Med korrekta uppgifter avseende kostnad för CSN skulle lånekalkylen ha visat ett underskott. Handläggningen var inte förenlig med styrdokument. Beslut i ärendet fattades av licenshavaren men lägsta instans i detta fall borde ha varit en högre beslutsinstans. Krediten beviljades därmed i fel instans i strid med företagets styrdokument.

I det andra ärendet avseende samma kund var syftet med blancolånet renovering. Men det framgick inte vad som skulle renoveras och det fanns inte heller något underlag som dokumenterar vad pengarna skulle gå till. Handläggningen bedöms överlag inte leva upp till kravet i företagets styrdokument.

Ärende 4

Kreditansökan avsåg utökning av bolån för renovering. Driftskostnaden i ärendet hade justerats ned med en notering om att detta var avstämt med mäklare. Det fanns dock inget underlag sparat i ärendet kring detta. Kredittagaren hade ett barn och barnbidrag var inlagt i systemet. Uppgift om barnomsorg saknades dock i ärendet. Detsamma gällde CSN, trots att detta syntes på kredittagarens konto som en månatlig utgift. Licenshavaren har här igenom inte efterlevt styrdokumentet.

Angiven lön avvek med 25 respektive 22 procent för kredittagarna i ärendet. Licenshavaren har uppgett att hen stämt av mot kontot per januari 2022, alltså ett halvår bakåt i tiden från lånetillfället. Vid kontroll av lön på konto per januari 2022 var lönen lägre än vad licenshavaren hade angett i systemet. Vidare såg lönen ut att minska från januari varför skillnaden mot vad som var inlagt i systemet successivt ökade fram till beviljandedatumet. Hanteringen bedöms vara i strid med styrdokument.

Handläggningen bedöms överlag inte leva upp till kravet i företagets styrdokument.

Med korrekta uppgifter avseende kostnader och verifierbara inkomster skulle lånekalkylen i ärendet inte gå ihop. Beslut i ärendet fattades av licenshavaren men lägsta instans i detta fall borde ha varit en högre beslutsinstans. Krediten beviljades därmed i fel instans i strid med företagets styrdokument.

Det kan även noteras att kund inkom i januari 2023 med en begäran om amorteringsfrihet då denne inte ansåg sig ha tillräcklig betalningsförmåga.

Ärende 5

Kreditärendet avsåg utökning av bolån samt ett blacolån. Kredittagaren ägde en bostadsrätt samt ett fritidshus. Driftskostnad för bostadsrätten var satt till 300 kronor. Driftskostnad för fritidshuset var satt till 500 kronor. Det saknades motivering i ärendet till dessa låga belopp. Enligt gällande styrdokument ska driftskostnader för bostadsrätt uppgå till minst 800 kronor och för fritidshus 3 000 kronor. Om lägre belopp används ska detta motiveras i kreditberedningssystemet vilket licenshavaren inte har gjort. Därutöver saknades beviljade krediter som framgick av kreditupplysning. Enligt styrdokument ska ränteutgifter för befintliga lån belasta kalkylen. Licenshavarens handläggning bedöms därmed vara i strid med företagets styrdokument.

Det saknades amorteringsplan samt dokumentation avseende utredning om framtida återbetalningsförmåga, vilket var ett krav enligt styrdokument eftersom kredittagaren var äldre än 55 år. Licenshavaren har lagt in en skattefri inkomst i kalkylen med motiveringen ”avkastning på tillgångar”. Det saknades underlag som styrkte detta, vilket var ett krav enligt styrdokument. Licenshavaren bedöms härigenom ha brustit i ärendehandläggningen.

Systemet hade flaggat upp att kredittagaren hade över 300 000 kronor i blacolån. Licenshavaren har angett att det fanns placerade medel om cirka 3 miljoner kronor. Underlag för dessa 3 miljoner kronor fanns inte sparade i ärendet eller tidigare ärenden. I ärendet fanns en skärmbild från en mobiltelefon som uppvisade cirka 900 000 kronor i sparade medel hos ett annat finansiellt institut. Något datum syntes inte på underlaget och samma underlag fanns även sparade i tidigare ärende. En av fonderna som framgick av skärmbilden fanns inte längre vid tidpunkten för beviljande, varför något aktuellt underlag på sparade medel inte fanns överhuvudtaget. Styrdokument har i denna del inte efterlevts. Därutöver bedöms ärendet bristfälligt dokumenterat på ett sådant sätt att företagets styrdokument inte efterlevts.

Fastighetsvärderingen i ärendet var, vid tidpunkten för beviljande, över ett år gammal och därmed inte längre giltig. Lånekalkylen skulle med rätt angivna driftskostnader och utan verifierad inkomst lett till ett underskott. Beslut i ärendet fattades av licenshavaren men lägsta instans i detta fall borde ha varit en högre beslutsinstans. Krediten beviljades således i fel instans i strid med företagets styrdokument.

Ärende 6

Kreditansökan avsåg utökning av bolån i syfte att lösa lån i ett annat finansiellt institut. Totalt belopp uppgick till knappt en miljon kronor varav ca 100 000 kronor var nyutlåning. Kunden har angett lön som avviker med 45 procent från kreditupplysning. Licenshavaren skulle med anledning av det ha inhämtat anställningsbevis, vilket inte var gjort.

Vidare var lånekalkylen bristfällig då licenshavaren hade angett kunden som ensam låntagare trots att kunden var gift, vilket ledde till att kostnader för ytterligare en vuxen inte togs med i kalkylen. Därutöver har licenshavaren enbart lagt in ett barn i kalkylen trots att det framgick av tidigare ärende att kunden hade tre barn. Licenshavaren har i detta avseende inte följt företagets styrdokument.

Sammanfattningsvis var både inkomstbedömning och lånekalkyl bristfällig. I avsaknad av verifierbara inkomster skulle lånekalkylen ha lett till ett underskott. Beslut i ärendet fattades av licenshavaren men lägsta instans i detta fall borde ha varit en högre beslutsinstans. Krediten beviljades därmed i fel instans i strid med företagets styrdokument.

Ärende 7

Kreditansökan avsåg utökning av bolån. I ärendet hade driftskostnad på fastigheten justerats ned till miniminivå. Det saknades underlag och information gällande detta i ärendet. Lånekalkylen i ärendet var felaktig då driftskostnad för annan fastighet som kunden ägde inte fanns med samt då barn och kostnad för barnomsorg inte hade tagits med i kalkylen, vilket var i strid med företagets styrdokument. I ärendet fanns en inkomstavvikelse på 40 procent i förhållande till kreditupplysning. Licenshavaren borde därför ha inhämtat ett anställningsbevis, vilket inte har gjorts. Underlag avseende inkomst saknades helt i ärendet. Sammanfattningsvis var både inkomstbedömning och lånekalkyl bristfällig och därmed i strid med styrdokument. Med hänsyn tagen till saknade driftskostnader och kostnader för barnomsorg skulle lånekalkylen ha lett till ett underskott. Beslut i ärendet fattades av licenshavaren men lägsta instans i detta fall borde ha varit en högre beslutsinstans. Krediten beviljades därmed i fel instans.

Ärende 8

Kreditansökan avsåg utökning av bolån. I ärendet avvek inkomst för medlåntagare med 146 procent mot kreditupplysning. Licenshavaren skulle ha inhämtat ett anställningsbevis, vilket inte har gjorts. Vidare var lånekalkylen i ärendet bristfällig då kostnad för CSN saknades. Licenshavaren har härigenom brutit i sin handläggning av ärendet.

Licenshavaren har fattat beslut i ärendet trots att lägsta instans i detta fall borde ha varit en högre beslutsinstans eftersom lånekalkylen inte gick ihop. Krediten har därmed beviljats i fel instans i strid med företagets styrdokument.

Det saknades tillräcklig kundkännedom i ärendet. Krediten om 130 000 kronor betalades ut till medlåntagaren. Därefter fördes ca 100 000 kronor över till huvudlåntagarens konto. På huvudlåntagarens konto i företaget kom det inte någon lön. Saldo på kontot uppgick efter överföring från medlåntagare till 100 000 kronor. Därefter har utgående swish-transaktioner reducerat saldot till 70 000 kronor. Huvudlåntagarens transaktioner bestod till största del av inkommande och utgående swish-transaktioner, överföringar och bankomatuttag. Efter den

fördjupade granskningen har händelserapport upprättats då fullgod kundkännedom inte hade uppnåtts. Kundens användning av kontot stämde inte överens med kundkännedomen. Det saknades kontroll och dokumentation avseende detta vilket var ett krav.

Vidare saknades erforderlig utredning och dokumentation avseende blancokrediter som uppgick till 539 000 kronor. Licenshavaren har i ärendet enbart angivit ”kontrollerat” samt ”539 tkr på båda sökande”. Det fanns ingen utredning kring detta och vid fördjupad analys har framkommit att ca 420 000 kronor var relaterat till blancolån som delades av båda sökanden. Utöver det fanns ett lån om 115 000 kronor som enbart återfanns på huvudlåntagare. Licenshavaren har härigenom inte efterlevt gällande styrdokument.

Licenshavarens inställning

Licenshavaren har anfört i huvudsak följande.

Licenshavaren har sedan sommaren 2021 arbetat som privatrådgivare på företaget. Dessförinnan arbetade licenshavaren på två andra finansiella institut. När licenshavaren kom in som ny rådgivare på företaget bestod de första veckorna av att genomföra diverse olika utbildningar samt läsa regelverk. Det var intensiva veckor. Licenshavaren fick sedan en dag tillsammans med en rådgivare från ett annat kontor som visade i grova drag hur creditsystemet fungerade. De gjorde inga faktiska ärenden.

Någon vecka senare fick licenshavaren testa att köra ett ärende själv i systemet, ett ärende på en person i övre medelåldern som företaget hade förberett och som licenshavaren sedan slutförde och ringde och lämnade klartecken på. Man ansåg sedan att licenshavaren var fullärd och licenshavaren antog att det inte var mer komplicerat än så.

Tillbaka på sitt kontor fick licenshavaren en av sina kollegor som handledare, vilken det ena ärendet i anmälan ledde till. Om man ser ledets gång är det inte ens licenshavaren som beviljat ärendet (fel typkod) utan licenshavaren har tillstyrkt detta tillsammans med sin handledare på kontoret. (licenshavaren sakande helt beviljningsrätt i början av sin anställning).

Licenshavaren har senare känt sig osäker på sin roll (vilket licenshavaren lyft flertalet gånger med sin närmaste chef och detta ledde också till att licenshavaren i januari 2023 sökte ett nytt jobb som licenshavaren senare valde att inte gå vidare med efter diskussion med sin chef gällande sin framtid på kontoret).

När licenshavaren påtalat att hen känt sig osäker i sin roll har licenshavaren hela tiden fått till sig att hen ska bolla ärenden med en av sina kollegor, vilket licenshavaren också gjort. Inte i sin vildaste fantasi kunde licenshavaren tro att kollegan som arbetat i många år inom företaget och inte fått en tillsägelse på sina ärenden skulle säga något annat än det som stämde överens med regelverket, vilket kollegan också trodde till 110 %. I några ärenden har

licenshavaren vänt sig till företagets kreditspecialist, vilket resulterat i att kunden till slut lämnade företaget och gick till en konkurrent då kunden aldrig fick någon riktigt hjälp i ärendet. Vid en annan fråga om en riskklassificering, där licenshavaren ville försöka förstå varför kunden så drastiskt sjunkit i klass, fick licenshavaren kort till svar att "gör utbildningen". Licenshavaren visade mailet för sin chef då svaret från kreditspecialisten var allt annat än professionellt, och chefen instämde att det kanske inte var så snyggt gjort. Detta mail sparade licenshavaren på sin dator.

Licenshavarens första hela sommar, 2022, var licenshavaren helt ensam i två veckor. Det fanns heller ingen rådgivare på företagets "syskonkontor". Ansvarig för byggnadskrediter blev licenshavaren kort innan denna sommar och även här var licenshavaren ensam på den posten. Licenshavaren fick senare utvärdera sommaren tillsammans med en kollega och berättade att detta inte hade känts bra.

Att arbeta på olika finansiella institut har visat sig tydligt ha olika inriktningar och olika tänk. Som lokalt företag har tankesättet alltid varit att känna kunden och förstå kunden men även under licenshavarens tid på ett annat finansiellt institut var det alltid en extra tanke innan man sa nej till en kund som man trodde på, trots tajt kalkyl. Har man en gång tagit sig an en kund har man också ett ansvar mot den och den pant som företaget besitter. Då licenshavaren inte fått till sig (trots att man uttalat sagt att nyanställdas ärenden skulle granskas kraftigt) att sättet licenshavaren arbetade på var felaktigt har licenshavaren inte ens haft en chans att ändra på detta.

Licenshavaren har inte uppfattat att anställningsavtal ska in på befintlig kund, heller inte mer än att notera att man gått igenom kundens kommande ekonomi (över 55 år). Även här har licenshavaren dubbelkollat med kollega (som licenshavaren blivit tillsagd att göra) hur rutinerna är. När licenshavaren fått sitt svar där har inte licenshavaren sett att man måste gå vidare, vilket licenshavaren nu ser att man inser att man borde ha gjort. Att det slår i vissa löner har att göra med VAB och föregående sjukskrivningar. Barnomsorgen är inte inlagd för att licenshavaren inte visste att den skulle in, då hen trodde den lades in automatiskt när man tog upp antalet barn och ålder på dessa. Efter att licenshavaren fått ett fel på detta vid granskning har hen efter det lagt in det varje gång det varit aktuellt.

Licenshavaren har känt sig trygg med den hjälp licenshavaren fått på kontoret från sina kollegor, vilket gjort att licenshavaren inte ens trott att det varit fel. Ärenden har bollats och diskuterats och licenshavaren har frågat hur man ska tänka och hur det brukar tänkas på kontoret. Licenshavaren har försökt ta med sig information och kunskap från de utbildningar och tillfällen som de haft tillsammans med övriga på företaget men uppenbart så har kunskapen varit mer begränsad på deras lokalkontor.

Överväganden

Det finns inledningsvis, och med anledning av den skriftväxling som förekommit i ärendet, anledning att framhålla att disciplinnämndens bedömning gäller endast frågan huruvida licenshavaren – utifrån det regelverk som gäller – ska påföras en disciplinpåföljd. Vid den bedömningen kan förhållandena inom företaget och företagets agerande vara av betydelse, men nämnden har inte till uppgift att ta ställning till eventuella konflikter mellan företag och licenshavare eller till arbetsrättsliga frågor. Det kan också framhållas att en varning är avsedd att vara just en varning och att en sådan inte utgör ett hinder mot fortsatt arbete inom ramen för licensen.

Företaget har anmält att licenshavaren i åtta kreditärenden brustit i handläggningen bl.a. genom att underlåta att säkerställa inkomst och framtida betalningsförmåga och inte ta in eller dokumentera driftskostnader och andra utgifter, genom att underlåta att ta med beviljade krediter i kreditunderlag och genom att inte göra kontroller av att det funnits fullgod säkerhet för två krediter. Företaget har också anmält att det har funnits brister i kundkännedomshänseende. Felaktigheterna har i åtminstone vissa fall lett till att beslut har fattats i fel instans. Med utgångspunkt i det material som är ingivet i ärendet måste det anses visat att det förekommit brister i de avseenden som anmälts.

Överträdelserna avser för aktuell verksamhet centrala regler om kreditgivning och dokumentation. Dessa syftar till att säkerställa att företagets kreditrisker sköts i enlighet med lag och andra föreskrifter och att de inte är större än vad de bör vara samt till att det ska vara möjligt att utreda vad som förekommit i ett ärende.

Licenshavaren har uppgett bl.a. att utbildningen på företaget varit bristfällig, att licenshavaren vid osäkerhet hänvisats till att bolla med en kollega (vilket licenshavaren gjort) samt att licenshavaren inte fått återkoppling som gett licenshavaren möjlighet att göra om och göra rätt. Disciplinnämnden finner, bl.a. med hänvisning till att uppgifterna vinner stöd från vad andra har uppgett, att dessa förhållanden ska beaktas i ärendet; de kan inte frita licenshavaren från ansvar för de brister som förekommit, men de bör vägas in i bedömningen av överträdelsernas allvar.

Också med beaktande av det nu sagda är emellertid bristerna sådana att en varning bör meddelas.

På disciplinnämndens vägnar

Petter Asp

I nämndens beslut har deltagit justitierådet Petter Asp, direktören Jack Junel, direktören Kajsa Lindståhl, f.d. chefsjuristen Jan Persson och justitierådet Kristina Ståhl.